

Знання, 2007. – С. 86-101. 3. Енциклопедії Українознавства. – Львів, 2000, т.8, с. 2911-2912. 4. Злупко С. М. Основоположник праксеології // Аксіоми для нащадків: Українські імена в світовій науці. – Л.: Меморіал, 1992. – с. 465-487. 5. Котарбинський Т. Развитие праксеологии // Польское обозрение, 1962, № 12-13 // www.bogdinst.ru/vestnik/doc2/07.doc. 6. Слуцький Є. Є. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності. – К.: Знання, 2007.

Василь Баланчук

Національний лісотехнічний університет України,
м. Львів

ЛУКІАН ІЗ САМОСАТИ – ВИДАТНИЙ МИСЛИТЕЛЬ ГРЕКО-РИМСЬКОГО СВІТУ

Лукіан (біля 125 – після 180 р.) народився в Сирії, помер у Єгипті, писав грецькою мовою, але вважав себе сирійцем, багато подорожував і виступав з промовами у містах Греції, Риму, Македонії, Провансу, Галлії. Поселившись в Афінах займався літературною та філософською діяльністю, в Єгипті обіймав посаду значного судового чиновника. Сучасники називали Лукіана „Прометеєм красномовства”. Його метою було зробити класичний філософський діалог легким, витонченим, живим. Філософським авторитетом йому був популярний у II сторіччі Меніпп. Метод лукіанівського діалогу був новаторським і популярним. У авторів комедій Алексиди і Менандра Лукіан запозичив веселий гумор; створює сатиричні типи ідеологів імперії – софістів, риториків, філософів, які були на утриманні влади, та придворних істориків. Ним створена „меніппівська серія” творів. Серед його творів „Тираноббивця”, „Сновидіння”, „Розмови богів”, „Прометей”, „Розмови гетер”, „Розмови у царстві мертвих”, „Меніпп”, „Продаж життів”, „Пир”, „Про кончину Перегрини”, „Александр або лжепророк”, „Про філософів на жалюванні”, „Ікароменіпп, чи Захмарний політ”, „Зевс викритий”, „Правдива історія” та ін.

Лукіан боровся проти зла: „Я ненавиджу хвальків, релігійних ошуканців, брехунів, ненавиджу чванливість і всі ці породи нікчем! А їх так багато... П’ятдесят тисяч ворогів!” Серед противників Лукіана – бездарні і хвастовиті софісти („Учитель красномовства”, „Рибак”, „Лексифан”), невіглас і розбещений Тимарх („Лжевчений”), пустомеля Лолліан, багатий невіглас, що колекціонує книги, яких не читає („Проти

неуча”), релігійні пройдисвіти усіх мастей – язичник Александр і християнин Перегрин, який убив рідного батька і здійснив обряд самоспалення, щоб осягнути безсмертя на небі і мирської святости на землі, численні лжефілософи, придворні історики і т.д.

Лукіан мав гострий розум, громадянську мужність і непідкупну совість. Заслуговують на увагу його високі моральні оцінки філософів Сократа, Платона та інших попередників, а також його сучасників – Нигрина, Демонакта, Цельса.

У творі „Зевс трагічний” Лукіан робить висновок про соціальну несправедливість імперії: „Чесні люди зневажені і гинуть у злиднях, хворобах і рабстві, а найбільші негідники і розбещені мають почесні і багатство, панують над кращими”. Лукіан розумів нездійсненність своїх закликів, щоб багаті поступилися частиною своїх багатств бідним, які позбавлені необхідного. В іншому разі бідняки самі спроможні зробити цей перерозподіл насильно („Кронові листи”). Якщо софіст Елій Аристид пише „Панегірик городу Риму”, то Лукіан – „Хулу городу Риму”, в якому імперська столиця зображена як осередок усіх вад. В „Апології” він стверджує: „Я один з багатьох, з гущі народу”.

Лукіан не ідеалізував минулого, негативно ставився до сучасного йому суспільства. Його оптимізм пов’язаний з прийдешнім. „Працюй, маючи попереду весь майбутній час, краще жити для наступних поколінь і від них добивайся винагороди за свій труд” („Як треба писати історію”).

Цікавою є і поетична творчість Лукіана, зокрема його епіграми.

„Все это я, Лукиан, написал, зная глупости древних.

Глупостью людям порой кажется мудрость сама.

Нет у людей ни одной безусловно законченной мысли;

Что восхищает тебя, то пустяки для других.”

„Быстрая радость приятна. Но если замедлит с приходом,

Станет ненужной, и вот – больше не радость она”.

„Лучше гораздо решенье, созревшее медленно. Если ж

Было поспешным оно, – скоро раскаешься в нем”.

„Если ты думаешь, что с бородой вырастает ученость,

То бородатый козел есть настоящий Платон”.

У Лукіана було багато послідовників, зокрема Теодор Продром, Тимаріан у Візантії. Про Лукіана писали патріарх Фотій (X ст.), що Лукіан

все піддавав висміюванню, а лексикограф Свіда передрікав Лукіану вічний вогонь у пеклі. Неодноразово Лукіан попадав у реєстр заборонених авторів у Ватикані.

Особливо була популярна творчість Лукіана в добу Відродження. Ним захоплювалися С.Брант, Еразм Роттердамський, У. Фон Гуттен, Ф.Рабле та інші великі гуманісти. В добу Просвітництва твори Лукіана справили велике враження на Вольтера, Дідро, Руссо, Гольбаха, Гельвеція, Гете та ін. У XVIII ст. творчість Лукіана стала відомою в Польщі та Росії. Його творчість мала вплив на Г.Сковороду та І.Котляревського.

Багатство ідей, сміливість думки, фантазії, виразний і точний стиль, ясність мови, гуманізм – все це вабить до Лукіана і сьогодні.

Олена Переломова

Сумський державний університет,
м. Суми

СИМВОЛІЧНИЙ ОБРАЗ ДОРОГИ В ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ПИСЬМЕННИКА-ФІЛОСОФА ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА

Символічний образ *дороги* як життєвого шляху є наскрізним у творчості письменника Валерія Шевчука, відкриває одну із граней його світобачення. Герої Шевчукових творів майже завжди вирушають у мандри на пошуки сенсу буття, віднайдення душевної гармонії, рівноваги. Мотив «блудного сина» з біблійної притчі присутній у творах письменника, про який би час у них не йшлося. Це завжди відхід героя і його повернення. А між цим лежить дорога від себе й до себе.

Словникова референція лексичної одиниці «дорога» загальновідома – від прямих значень до переносних. Жодне з цих значень не заперечується автором, але він наповнює лексему в контексті своїх творів додатковим змістом. На думку французького семіолога й літературознавця Р. Барта, саме через таке наповнення слово стає художнім, образним: «Коли б у слів було тільки одне значення, яке вказане в словнику, – коли б вторинна мова не виявляла обурливої і розковуючої дії на «дійсні факти мови», не було б і літератури» [4, с.352].

Учений справедливо стверджує, що символ – це не образ, а сама множинність значень: «Символ має місце там, де смисл, не задовольняючись вказівкою на предмет, одночасно вказує і на інше значення, здатне розкритися тільки всередині і через перше значення» [4, с.350].